

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady odnoszącej się do lusterek wstecznych kołowych ciągników rolniczych lub leśnych (wersja skodyfikowana)

COM(2007) 236 wersja ostateczna — 2007/0081 (COD)

(2007/C 256/06)

Dnia 29 maja 2007 r. Rada Unii Europejskiej, działając na podstawie art. 95 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Uznawszy, że treść wniosku jest w zupełności zadowalająca i nie wymaga żadnego komentarza ze strony EKES-u, na 437. sesji plenarnej w dniach 11-12 lipca 2007 r. (posiedzenie z dnia 11 lipca 2007 r.) Komitet stosunkiem głosów 145 do 2 — 4 osoby wstrzymały się od głosu — postanowił wydać pozytywną opinię na temat proponowanego tekstu.

Bruksela, 11 lipca 2007 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie definicji polityki energetycznej dla Europy (strategia lizbońska)

(2007/C 256/07)

Dnia 14 września 2006 r. (potwierdzono 26 października 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 31 regulaminu wewnętrznego, sporządzić raport informacyjny w sprawie *definicji polityki energetycznej dla Europy*.

Na sesji plenarnej w dniach 14-15 marca 2007 r. zdecydowano o przekształceniu raportu informacyjnego w opinię z inicjatywy własnej (art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego).

Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię w dniu 19 czerwca 2007 r. Sprawozdawcą była Ulla Birgitta SIRKEINEN.

Na 437. sesji plenarnej w dniach 11-12 lipca 2007 r. (posiedzenie z dnia 12 lipca 2007 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 126 głosami za — 4 osoby wstrzymały się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Zalecenia

1.1 Energia stała się bardzo ważnym zagadnieniem politycznym, które silnie wiąże się ze strategią lizbońską na rzecz wzrostu i zatrudnienia.

- Coraz większa część europejskiej gospodarki jest uzależniona od energii. Aby sprostać obecnym wyzwaniom w zakresie zmian klimatu, bezpieczeństwa dostaw i konkurencyjności, gospodarka UE musi stać się wysoce skuteczna i niskowęglowa.
- W tym celu konieczne jest przyjęcie całościowego podejścia i zastanowienie się na szczeblu unijnym nad następującymi zagadnieniami: kontrolą europejskiego zapotrzebowania na energię, bezpieczeństwem dostaw za pośrednictwem wysoce

różnorodnych źródeł, dostępem do sieci, jednolitym stanowiskiem w zewnętrznych stosunkach w dziedzinie energii, jak również innymi ewentualnymi środkami.

- Tworzenie i wdrażanie innowacji umożliwi tę zmianę i będzie wymagać spełnienia pewnych warunków oraz poczynienia konkretnych kroków na szczeblu UE i państw członkowskich oraz na szczeblu regionalnym i lokalnym.

1.2 Głównym elementem strategii lizbońskiej jest zwiększenie liczby miejsc pracy i poprawa ich jakości. Zmiana warunków rynkowych doprowadzi do utraty części miejsc pracy w sektorze energetycznym. Jednocześnie nowe rozwiązania w dziedzinie energetyki mogą być bodźcem do stworzenia miejsc pracy wysokiej jakości. Pomocne tu są przede wszystkim kształcenie i szkolenia.

1.2.1 Oprócz zatrudnienia w kontekście strategii lizbońskiej należy pamiętać również o innych aspektach wymiaru społecznego polityki energetycznej. Chodzi tu w szczególności o wysokiej jakości usługi użyteczności publicznej w rozsądnych cenach. W opracowywanie polityki energetycznej musi się aktywnie włączyć społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy społeczni.

1.3 EKES, we współpracy z krajowymi radami społeczno-gospodarczymi, przedstawia następujące zalecenia dotyczące polityki energetycznej w ramach strategii lizbońskiej „Polityka energetyczna dla społeczeństwa opartego na wiedzy”:

- Nadzorowanie strategii energetycznych oraz innych odpowiednich warunków ramowych z punktu widzenia celów UE dotyczących skutecznej i niskowęglowej gospodarki.
- Zapewnienie wykwalifikowanej i dobrze zmotywowanej siły roboczej dzięki zagwarantowaniu wysokiej jakości systemu edukacji.
- Zapewnienie badań naukowych i rozwoju na wystarczającym poziomie w porównaniu z największymi konkurentami i stymulowanie wzrostu finansowania badań i rozwoju ze środków prywatnych.
- Rozwinięcie współpracy międzynarodowej w dziedzinie technologii energetycznych, w szczególności współpracy z innymi ważnymi podmiotami. Systematyczne monitorowanie strategii i środków związanych z technologiami energetycznymi, stosowanych przez głównych konkurentów i partnerów.
- Udostępnienie programów finansowania ryzyka na etapie zakładania MŚP oraz w fazie początkowej ich działalności, a także w wypadku inwestycji w nowe technologie.
- Zagwarantowanie otwartej i zdrowej konkurencji na rynkach energetycznych, by zmusić przedsiębiorstwa do innowacji. W wypadku energii odnawialnych dostęp do sieci może mieć kluczowe znaczenie dla udanych innowacji.
- Usunięcie przeszkód na drodze inwestycji niezbędnych dla wdrożenia nowych technologii. Wymogi w zakresie planowania i autoryzacji spowalniają, a nawet wstrzymują, inwestycje. Aby zmniejszyć ryzyko związane z inwestycjami, ramy regulacyjne muszą być przewidywalne i stabilne.
- Zagwarantowanie dostępu nowych technologii do rynku UE i rynku światowego.
- Zapewnienie równych warunków, na przykład określenie ceny dwutlenku węgla na rynku światowym, przy jednoczesnym zadbanie o to, by nie stał się on towarem takim jak inne, gdyż od jego rzeczywistego ograniczenia zależy przetrwanie naszej planety.
- Ambitne cele mogą pomóc UE przyjąć silną pozycję na światowych rynkach energooszczędnych i odnawialnych technologii energetycznych. Jednakże cele oraz związane z nimi terminy muszą zostać wyznaczone z uwagą, aby rzeczywiście można je było osiągnąć.

— Aby rezultaty okazały się opłacalne, należy z największą starannością wybrać spośród poniższych propozycji środki aktywnie wspierające innowacje:

- Finansowanie badań i rozwoju
- Kształcenia i szkolenia
- Świadomość społeczna
- Mechanizmy cenowe i podatki
- Dotacje
- Wiążące cele i zobowiązania
- Uregulowania i wiążące normy
- Dobrowolne standardy i dobrowolne porozumienia
- Zamówienia publiczne

1.4 W celu osiągnięcia pilnie potrzebnej transformacji sektora energii konieczne jest przyspieszenie tempa innowacji. Komitet wzywa do zwrócenia szczególnej uwagi na następujące zagadnienia:

- środki służące ustanowieniu uzasadnionej ekonomicznie ceny emisji CO₂;
- zwiększenie publicznych i prywatnych działań badawczo-rozwojowych w celu wspierania nowych form energii i efektywności energetycznej;
- wykorzystanie uregulowań prawnych (lub innych środków, jeśli będą one bardziej opłacalne) w celu przyspieszenia postępów w poprawie efektywności energetycznej wszystkich rodzajów produktów;
- bardziej aktywne wykorzystywanie zamówień publicznych w celu podniesienia norm efektywności energetycznej, zwłaszcza w budownictwie.

2. Wprowadzenie

2.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny we współpracy z krajowymi radami społeczno-gospodarczymi ma na początku 2008 r. wydać „sprawozdanie zbiorcze” na temat priorytetów strategii lizbońskiej na rzecz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego. Opinia w sprawie polityki energetycznej stanowi część tego sprawozdania zbiorczego. Została sporządzona we współpracy z krajowymi radami społeczno-gospodarczymi, ze szczególnym aktywnym udziałem rady francuskiej, włoskiej i maltańskiej.

2.2 Opinia ta ma również związek z sekcją B — reformy mikroekonomiczne w celu zwiększenia europejskiego potencjału wzrostu w zintegrowanych wytycznych dla wzrostu i zatrudnienia na lata 2005-2008. W szczególności odnosi się to do 8. wytycznej w sprawie zwiększenia konkurencyjności, 12. w sprawie badań i rozwoju, 13. w sprawie innowacji i technologii ICT, i 14. w sprawie zrównoważonego wykorzystywania surowców (¹).

(¹) Wzrost i zatrudnienie — zintegrowane wytyczne na lata 2005-2008, COM(2005) 141 końcowy.

Rada Europejska, marzec 2006 r.

2.3 W konkluzjach z posiedzenia w dniach 23-24 marca 2006 r. w Brukseli Rada Europejska z zadowoleniem przyjęła: inicjatywy podejmowane przez Parlament Europejski, Komitet Regionów oraz Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, by na szczeblu wspólnotowym zwiększyć odpowiedzialność za przebieg procesu wdrażania odnowionej strategii lizbońskiej na rzecz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego. Zachęca Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny oraz Komitet Regionów do kontynuowania ich działań oraz prosi o złożenie na początku roku 2008 sprawozdań zbiorczych przemawiających za kontynuowaniem partnerstwa na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia (12. punkt konkluzji prezydencji).

2.4 Rada Europejska zauważa, że „sytuację Europy charakteryzują: zwiększona konkurencja zagraniczna, starzenie się społeczeństwa, wzrost cen energii oraz konieczność zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego” (7. punkt konkluzji prezydencji). Dalej Rada „potwierdza aktualność zintegrowanych wytycznych na rzecz wzrostu i zatrudnienia na lata 2005-2008. W ramach tych ustaleń aprobeje konkretne dziedziny wymagające podjęcia działań priorytetowych: inwestycje w wiedzę i innowacje, potencjał do działalności gospodarczej — szczególnie potencjał małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) oraz zatrudnienie grup priorytetowych; jak również zdefiniowanie europejskiej polityki energetycznej” (punkt 16).

2.5 Rada Europejska odnotowuje liczne stojące przed Europą wyzwania związane z sektorem energetycznym, a mianowicie: obecną trudną sytuację na rynkach ropy naftowej i gazu, rosnącą zależność od importu, ograniczone osiągnięcia w zakresie dywersyfikacji, wysokie i niestabilne ceny energii, wzrost ogólnoświatowego popytu na energię, zagrożone bezpieczeństwo krajów produkcji i tranzytu oraz tras transportu, rosnącą groźbę zmian klimatu, niskie tempo postępów w zakresie racjonalnego wykorzystania energii i wykorzystania jej odnawialnych źródeł, potrzebę większej przejrzystości rynków energii oraz dalszej integracji krajowych rynków energii i wzajemnych połączeń wobec zbliżającego się zakończenia procesu liberalizacji rynku energii (lipiec 2007 r.), niepełną koordynację między podmiotami działającymi w sektorze energetycznym przy jednoczesnej potrzebie znacznych inwestycji w infrastrukturę energetyczną (punkt 43).

2.6 W odpowiedzi na te wyzwania Rada Europejska — powołując się na zieloną księgę Komisji „Europejska strategia na rzecz zrównoważonej, konkurencyjnej i bezpiecznej energii” — wzywa do sformułowania polityki energetycznej dla Europy, która w perspektywie zapewnić ma: skuteczną politykę wspólnotową, spójność pomiędzy państwami członkowskimi oraz zgodność działań podejmowanych w różnych dziedzinach polityki i która pozwoli osiągnąć w sposób zrównoważony trzy następujące cele: bezpieczeństwo dostaw, konkurencyjność i długoterminową równowagę ekologiczną (punkt 44).

2.7 Rada Europejska podkreśliła, że polityka energetyczna — jeśli ma umożliwić osiągnięcie takiej spójności zarówno w wewnętrznej, jak i w zewnętrznej polityce UE — musi być skuteczną odpowiedzią na potrzeby wielu dziedzin polityki. Jako

element strategii wzrostu gospodarczego oraz dzięki otwartym i konkurencyjnym rynkom, stymuluje ona inwestycje, rozwój technologiczny oraz handel krajowy i zagraniczny. Silnie łączy się z polityką ochrony środowiska oraz ma bliski związek z polityką zatrudnienia i polityką regionalną, a w szczególności z polityką transportową. Ponadto elementy polityki zagranicznej i polityki rozwoju mają coraz większe znaczenie w promowaniu celów polityki energetycznej wraz z innymi państwami (punkt 45).

2.8 Polityka energetyczna dla Europy powinna zatem opierać się na wspólnych długoterminowych perspektywach podaży i popytu oraz na obiektywnej i przejrzystej ocenie zalet i wad wszystkich źródeł energii, a także przyczynić się do osiągnięcia w sposób zrównoważony trzech głównych celów (punkty 46 i 47):

- zwiększenia bezpieczeństwa dostaw,
- zapewnienia — w stabilnych ramach regulacyjnych — konkurencyjności gospodarki europejskiej oraz zaopatrzenia w energię po przystępnych cenach zarówno przedsiębiorstw, jak i odbiorców indywidualnych,
- promowania równowagi ekologicznej.

2.9 Realizując wspomniane główne cele, polityka energetyczna dla Europy powinna:

- zapewniać przejrzystość i niedyskryminację na rynkach,
- być zgodna z regułami konkurencji,
- być zgodna z zobowiązaniami z tytułu świadczenia usług publicznych,
- w pełni respektować suwerenność państw członkowskich w zakresie pierwotnych źródeł energii oraz wyboru źródeł energii.

„Pakiet energetyczny” 2007

2.10 Komisja ma systematycznie — począwszy od roku 2007 — przedstawiać strategiczny przegląd w dziedzinie energetyki. 10 stycznia 2007 r. Komisja opublikowała swój pierwszy przegląd i komunikat do Rady Europejskiej i Parlamentu Europejskiego „Europejska polityka energetyczna” — „pakiet energetyczny”.

2.11 Punktem wyjścia dla Komisji przy opracowywaniu europejskiej polityki energetycznej są trzy problemy: walka ze zmianami klimatycznymi, promowanie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia oraz zmniejszenie zewnętrznego uzależnienia Unii Europejskiej od importu gazu i ropy.

2.12 Komisja uważa, że podstawowym celem energetycznym w Europie powinno być ograniczenie przez Unię Europejską do roku 2020 o 20 % emisji gazów cieplarnianych. Cel ten wpisuje się w potrzebę międzynarodowych działań krajów uprzemysłowionych na rzecz walki ze zmianami klimatycznymi. Gdy będzie istniało takie zobowiązanie, Unia Europejska będzie musiała zwiększyć swoje wysiłki. Celem powinno być więc zmniejszenie emisji o 30 % do roku 2020 i o 60-80 % do roku 2050.

2.13 Problemem są nie tylko zmiany klimatyczne, ale również bezpieczeństwo dostaw energii w Europie, europejska gospodarka i dobrobyt obywateli. Komisja uważa, że osiągnięcie tego celu ograniczy również coraz większe narażenie Unii Europejskiej na niestabilność i wzrost cen ropy i gazu, sprawi, że rynek energii w UE będzie bardziej konkurencyjny oraz doprowadzi do rozwinięcia technologii i zwiększenia zatrudnienia.

2.14 W kontekście energetycznym osiągnięcie całościowego celu dotyczącego gazów cieplarnianych będzie wymagało od UE ograniczenia ilości emisji CO₂ ze zużycia energii o co najmniej 20 %, a prawdopodobnie o więcej, w ciągu najbliższych 13 lat. Będzie to oznaczało, że Unia Europejska stanie na czele nowej, światowej rewolucji przemysłowej.

2.15 Aby osiągnąć ten cel, Komisja proponuje również skoncentrowanie się na kilku strategiach związanych z energią: zwiększenie wydajności energetycznej, zwiększenie energii ze źródeł odnawialnych w kombinacji źródeł energii i nowe strategie mające na celu zapewnienie, że wszyscy będą mogli czerpać korzyści z wewnętrznego rynku energii, wzmacnianie solidarności wśród państw członkowskich i bardziej długoterminowa wizja rozwoju technologii energetycznych, ponowne skupienie się na bezpieczeństwie technologii jądrowych i zaopatrzeniu w energię jądrową oraz zwiększone wysiłki na rzecz tego, aby Unia Europejska „przemawiała jednym głosem” w kontaktach z partnerami międzynarodowymi, w tym z producentami i importerami energii i krajami rozwijającymi się.

2.16 Przegląd zawiera dziesięciopunktowy plan działań w sprawie energii wraz z harmonogramem. Pierwszy pakiet konkretnych środków przedstawiony został razem z planem działań i obejmuje:

- raport z wdrażania wewnętrznego rynku gazu i elektryczności przez państwa członkowskie, jak również wyniki badań dotyczących pozycji konkurencyjnej tych dwóch sektorów;
- plan priorytetowych połączeń sieci gazowej i sieci energii elektrycznej w państwach członkowskich, dzięki czemu sieć europejska stanie się rzeczywistością;
- propozycje dotyczące wspierania zrównoważonego wytworzenia energii z paliw kopalnych;
- szczegółowy plan działań i inne inicjatywy mające na celu promowanie energii odnawialnych w transporcie, a w szczególności biopaliw;
- analizę sytuacji energii jądrowej w Europie;
- wyszczególnienie działań związanych z przyszłym europejskim strategicznym planem w dziedzinie technologii energetycznych.

2.17 Plan działania na temat racjonalnego wykorzystania energii, przyjęty przez Komisję 19 października 2006 r., stanowi część tego planu działań. Komunikat Komisji „Ograniczyć zmiany klimatyczne do 2 — opcje strategiczne dla UE i

świata na rok 2020 o dalsze lata” i przegląd strategiczny wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają.

2.18 Rada Europejska przyjęła w pełni wnioski Komisji na wiosennym szczycie w dniach 8-9 marca 2007 r. Komisja przystąpi wówczas do sporządzenia szczegółowych wniosków legislacyjnych i innego rodzaju wniosków związanych z tym zagadnieniem, zgodnie z konkluzjami ze szczytu. Drugi przegląd strategiczny w sprawie energii, który odbędzie się za dwa lata, przyniesie raport w sprawie postępów, gdyż głowy państw i szefowie rządów zobowiązali się do regularnego omawiania tej problematyki.

Poprzednie opinie Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie polityki energetycznej

2.19 W trakcie kadencji 2002-2006 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny sporządził szereg opinii dotyczących polityki energetycznej, a w szczególności cech i roli różnych źródeł energii i różnych technologii. Na sesji plenarnej we wrześniu 2006 r. Komitet przyjął wreszcie opinię rozpoznawczą, opartą w dużej mierze na wcześniejszych opiniach, w sprawie: „Zaopatrzenie UE w energię — strategia optymalizacji”^(?). Opinia ta dotyczyła wielu zagadnień poruszonych przez Radę Europejską w marcu 2006 r. Główne wnioski tej opinii były następujące:

2.20 Komitet uważał, że Europa potrzebuje zdywersyfikowanej kombinacji źródeł energii, w optymalny sposób uwzględniającej cele w zakresie gospodarki, bezpieczeństwa dostaw i polityki dotyczącej klimatu. Wszystkie źródła energii i technologie mają ze względu na te cele swoje wady i zalety, które należy wziąć pod uwagę w sposób otwarty i wyważony.

2.21 W zwiększonym wykorzystaniu źródeł odnawialnych do produkcji energii elektrycznej drzemie potencjał, który należy wykorzystać. Ale nawet jeśli uda się osiągnąć cel 20-procentowego udziału energii ze źródeł odnawialnych w 2020 r., to w przewidywalnej przyszłości jest uznano za raczej mało prawdopodobne, by odnawialne źródła energii mogły zastąpić w pełni źródła tradycyjne.

2.22 Należy brać pod uwagę wszystkie możliwości. Scenariusze rozwoju wydarzeń dla UE 25 przedstawione w opinii wyraźnie prowadzą do takiego wniosku. Nawet w scenariuszu zakładającym maksymalny wzrost wydajności energetycznej oraz większe wykorzystanie źródeł odnawialnych nie sposób było uznać danej technologii produkcji energii za przestarzałą, nie wywierając jednocześnie negatywnego wpływu na środowisko czy gospodarkę.

2.23 Obecna kombinacja źródeł energii powinna ewoluować poprzez strategie polityczne w kierunku mniejszego uzależnienia od dostaw zewnętrznych oraz większego wykorzystania źródeł dostępnych w Europie i niepowodujących emisji, z zastrzeżeniem, że podmioty działające na rynku decydują się na inwestycje w różne technologie.

^(?) Dz.U. C 318 z 23.12.2006, s. 185.

2.24 Komitet zalecił opracowanie strategii na rzecz optymalnej kombinacji źródeł energii. W tym kontekście istotne jest wyjaśnienie roli odgrywanej przez UE, państwa członkowskie, niezależne instancje i podmioty rynkowe.

Strategia na rzecz optymalnej kombinacji źródeł energii powinna składać się z następujących elementów:

- wydajność energetyczna, w tym kogeneracja ciepła i energii elektrycznej;
- odnawialne źródła energii łącznie z wykorzystaniem biopaliw w transporcie;
- wydajność energetyczna w transporcie;
- dalsze zwiększenie bezpieczeństwa energii jądrowej oraz rozwiązywanie kwestii wypalonego paliwa;
- technologie czystego węgla oraz ponowne zwiększenie wykorzystania rezerw węgla wewnątrz UE;
- zachęty do inwestycji w terminale płynnego gazu ziemnego;
- właściwe ramy prawne dla wystarczających inwestycji w produkcję i przesył energii;
- zgodne stanowisko UE jako jednego z najsilniejszych podmiotów na scenie międzynarodowej;
- ocena wpływu obecnych i przyszłych działań dotyczących klimatu oraz środków polityki środowiskowej na inne cele polityki energetycznej;
- globalne rozwiązanie dla polityki ochrony klimatu w okresie po Kioto, obejmujące przynajmniej wszystkie te kraje, które emitują najwięcej gazów cieplarnianych;
- zwiększone wysiłki w zakresie badań i rozwoju oraz wsparcie UE dla badań i rozwoju w dziedzinie energii, zarówno w krótkim, jak i w długim okresie.

3. Uwagi Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie polityki energetycznej dla Europy w kontekście strategii lizbońskiej

3.1 W nowoczesnym społeczeństwie energia jest niezbędna. Aby zaspokoić nasze potrzeby w zakresie jedzenia, ogrzewania w chłodnym klimacie, oświetlenia, transportu, wszelkich udogodnień i dóbr konsumpcyjnych, jak również — w coraz większym stopniu — w zakresie telekomunikacji i przetwarzania informacji, musimy mieć bezpieczne źródło dostaw energii. Jednak sposób, w jaki te potrzeby zaspokajamy, może i musi się zmienić. W obliczu obecnych wyzwań, szczególnie zmian klimatycznych, musimy pilnie zmienić dotychczasowy model na korzyść wysoce skutecznej i niskowęglowej gospodarki.

3.2 Energia ściśle wiąże się ze strategią lizbońską na rzecz wzrostu i zatrudnienia: aby osiągnąć cele z Lizbony, potrzebujemy wystarczającej ilości energii po przystępnych i konkurencyjnych cenach. Jednocześnie nowe rozwiązania w dziedzinie energetyki, szczególnie jeśli odniosą sukces na rynkach światowych, mogą silnie stymulować konkurencyjność w Europie i mieć wpływ na tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy.

3.3 Ogólne cele polityki energetycznej: konkurencyjność, bezpieczeństwo dostaw i gospodarka zrównoważona są nadal istotne. Poważne wyzwanie, jakim są zmiany klimatu, wymaga

zahamowania wzrostu popytu na energię poprzez zwiększenie wydajności energetycznej oraz znacznie większe wykorzystanie odnawialnych i niskowęglowych technologii energetycznych, takich jak potencjalnie przechwytywanie i magazynowanie węgla w przyszłości. Bezpieczeństwu dostaw służy lepsza wydajność energetyczna, jak również dywersyfikacja źródeł oraz zgodna postawa UE w stosunkach zewnętrznych. Należy wzmocnić konkurencyjność za pomocą otwartego rynku, na którym panuje uczciwa konkurencja, włączając w to dostęp do sieci i przy zagwarantowaniu wysokiej jakości usług publicznych.

3.4 Najważniejszym elementem strategii lizbońskiej jest stworzenie większej liczby miejsc pracy lepszej jakości. Ponieważ konkurencja na rynkach wymaga w zasadzie lepszej wydajności, przedsiębiorstwa działające na rynku energetycznym muszą być bardziej wydajne. W wypadku utraty miejsc pracy w sektorze energetycznym należy udzielić odpowiedniego wsparcia pracownikom, którzy na tym ucierpieli. Jednocześnie można utrzymać i zwiększyć liczbę miejsc pracy w sektorach zużywających energię. W szczególności dążenie do zwiększania wydajności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii oraz innych nowych technologii doprowadzi do powstania licznych miejsc pracy, przeważnie wysokiej jakości.

3.4.1 Społeczny wymiar polityki energetycznej wymaga specjalnej uwagi w kontekście strategii lizbońskiej. Obejmuje on zarówno zagadnienia zatrudnienia, jak i kwestię dostępności energii dla każdego po umiarkowanych cenach, tj. wysokiej jakości usługę użyteczności publicznej. Społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy społeczni, musi się aktywnie włączyć w kształtowanie polityki energetycznej.

3.5 W swoich ostatnich opiniach EKES przedstawił bliżej poglądy na temat wspomnianych wyżej kluczowych zagadnień związanych z polityką energetyczną; we właściwym czasie opracuje opinię, w której zajmie się propozycjami legislacyjnymi oraz innymi szczegółowymi propozycjami, które mają zostać przedstawione przez Komisję w oparciu o konkluzje Rady Europejskiej dotyczące pakietu energetycznego.

3.6 Aby uniknąć powtarzania tej samej pracy oraz wnieść optymalną wartość dodaną do debaty w sprawie energii, Komitet koncentruje się w niniejszej opinii na związkach między polityką energetyczną a leżącą u podstaw strategii lizbońskiej wizją Europy jako społeczeństwa opartego na wiedzy. W opinii tej zajmujemy się zagadnieniami zawartymi w pakiecie energetycznym w odniesieniu do innowacji.

Rola technologii i innowacji w obliczu wyzwań energetycznych w dwudziestym pierwszym wieku

3.7 Cele i środki uzgadniane politycznie wyznaczają ramy działania, lecz nowości technologiczne i innego rodzaju innowacje, w tym zmiany zachowań, są kluczem do rzeczywistego postępu. Odnosi się to także do zwiększania wydajności energetycznej zarówno w jej przetwarzaniu, jak i wykorzystaniu. Innowacje mogą odgrywać istotną rolę przy zmniejszaniu zależności od zewnętrznych źródeł energii, umożliwiając zróżnicowanie kombinacji źródeł energii. Innowacje są zdecydowanie niezbędne do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych poprzez tworzenie i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, czystego węgla, jak i innych paliw kopalnych oraz bezpieczniejszą energię jądrową.

3.8 Innowacja oznacza szeroko pojętą odnowę. Polega na rozwijaniu nowych koncepcji, popularyzowaniu ich i nadawaniu im wartości ekonomicznej. Obejmuje ona innowacje technologiczne, jak również nowe rozwiązania w dziedzinie zarządzania i organizacji. Ma miejsce w przemyśle, lecz również w usługach i w sektorze publicznym. Często źródłem innowacji są badania, ale na pewno nie dzieje się tak zawsze. W tym kontekście Komitet pragnie nawiązać również do swojej opinii w sprawie: „Zapotrzebowanie na badania na rzecz bezpiecznych i zrównoważonych dostaw energii” (INT/146) ⁽³⁾.

3.8.1 W centrum zainteresowania znajdują się technologie energetyczne, takie jak wydajniejsza technologia spalania, wiatraki, kolektory słoneczne czy — w przyszłości — ogniwa paliwowe, technologia wodorowa i synteza termojądrowa. Równie ważne są technologie towarzyszące, takie jak opracowywanie nowych materiałów i meteorologia, poprzez lepsze prognozy umożliwiające skuteczną optymalizację.

3.8.2 Jeśli chodzi o wydajniejsze korzystanie z energii, liczba dostępnych możliwości jest niemal nieograniczona: lepsza izolacja, bardziej energooszczędne sprzęty domowe, lżejsze materiały, skuteczniejsze planowanie produktów i procesów w przemyśle, wydajniejsze maszyny. Tu istotna jest rola przemysłów energochłonnych — jeśli one nie zapewnią popytu poprzez inwestycje i swoje doświadczenie, innowacje w wielu obszarach technologii energetycznych dla przemysłu w Unii Europejskiej nie będą się rozwijać.

3.8.3 Technologie informacyjne i komunikacyjne stanowią znaczący potencjał. Przy wytwarzaniu, przetwarzaniu i dystrybucji energii technologie ICT, tak jak każdym innym procesie, mogą zapewnić wyższą efektywność i wydajność. To samo dotyczy bezpieczeństwa wszelkich operacji, w tym w szczególności sieci przesyłowych. Technologie ICT pomagają użytkownikom i odbiorcom energii w odpowiednim kierowaniu ich zużyciem energii. Przykładem działania, które przyniosłoby wiele korzyści, byłoby zmniejszenie szczytowego obciążenia sieci poprzez umożliwienie użytkownikom natychmiastowego reagowania na sygnały cenowe. W szerszym ujęciu wykorzystanie technologii ICT może zastąpić potrzeby transportowe, np. poprzez telepracę i telekonferencje.

3.8.4 Potrzebujemy również nowych metod — innowacji — w obsłudze systemów związanych z energią i zarządzaniu nimi. Celem jest tutaj zapewnienie wysokiej jakości usług po rozsądnych cenach. Przykładem jest zarządzanie bezpieczną obsługą systemów produkcji, przesyłu i konserwacji oraz działania na rynku (wymiana), działania w warunkach szczytowego zapotrzebowania i wykorzystanie światła dziennego. Nie można wreszcie zapomnieć o tym, że skuteczna logistyka może przyczynić się do zmniejszenia zapotrzebowania na energię i rozsądniejszego gospodarowania paliwem.

3.8.5 Potrzebne są także zmiany zachowania. Konsument jest tu najważniejszym elementem — każdy z nas jest w stanie rozumnie wykorzystywać energię i wymaga to nowych pomysłów i większej wiedzy. Stoi więc przed nami zadanie podniesienia świadomości i odpowiedniego informowania konsumentów, aby mogli dokonywać trafnych wyborów. Planowanie regionalne i urbanistyka, jak również rozwiązania architekto-

niczne oraz wymogi budowlane mogą w istotny sposób pomóc obywatelom w podejmowaniu tych decyzji; w tym celu należy wspierać oficjalne kampanie informacyjne na rzecz wydajności zużycia energii oraz oszczędności energii.

3.9 Zachodzi potrzeba znalezienia całkowicie nowych rozwiązań istniejących problemów, a zmiany muszą nastąpić jak najszybciej. Radykalne zmiany nie zachodzą od razu, dlatego też ważne jest natychmiastowe rozpoczęcie rozdzielania zasobów. W międzyczasie należy na dużą skalę wykorzystać istniejące sprawdzone technologie.

3.10 Aby innowacje i inwestycje podążały w kierunku gwarantującym wydajność, należy poddawać ocenie jakościowej wydajność technologii początkowych. Istotną ilustracją jest tu cena uniknięcia wyprodukowania 1 tony CO₂ w przypadku różnych technologii — na przykład wiatraki są znacznie bardziej kosztowne od izolacji domów.

Warunki i środki polityczne mające na celu wspieranie innowacji

3.11 Tworzenie i przyjmowanie innowacji wymaga spełnienia pewnych warunków oraz konkretnych środków politycznych zarówno na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym, jak i wspólnotowym. Ponieważ ambicją Unii Europejskiej jest wiodąca pozycja pod względem energooszczędności i technologii niskowęglowych, szczególnie ważna jest ocena polityki energetycznej i innych istotnych warunków ramowych z tego właśnie punktu widzenia.

3.12 Podstawowym warunkiem powodzenia innowacji jest wykwalifikowana i zmotywowana siła robocza, za którą stoi wysokiej jakości system kształcenia. Opracowywanie nowych technologii wymaga wystarczającego poziomu badań i rozwoju, jak również obciążonego ryzykiem finansowania początkowych etapów rozwoju MŚP. Zdrowa i otwarta konkurencja zmusza przedsiębiorstwa do innowacji. Konieczny jest dostęp do rynku, również w skali ogólnosiwiatowej. W wypadku sieci energii odnawialnych kwestia dostępu może okazać się kluczowa dla powodzenia innowacji. Ramy regulacyjne muszą być opracowane w taki sposób, aby promowały innowacje, na przykład poprzez konkretne bodźce dla stosujących je przedsiębiorstw (np. ETS nie nagradza przedsiębiorstw, które wcześniej podjęły kroki na rzecz ograniczenia emisji). Nadmierna regulacja dławi innowacje.

3.12.1 Aby nowe technologie mogły wejść do użytku, konieczne są inwestycje. Firmy muszą przynosić zyski, aby mogły inwestować. Tak jest również w wypadku inwestycji w wyższą wydajność energetyczną, nawet jeśli okres amortyzacji inwestycji może się okazać krótki. Dziedzina energetyki w ostatnich latach przynosiła wysokie zyski, lecz w dalszym ciągu poziom inwestycji jest niski. Wiemy, że planowanie, wymagania dotyczące autoryzacji i pozwolenia spowalniają, a czasem nawet uniemożliwiają inwestycje. Aby ryzyko dla inwestora było niższe, ramy regulacyjne muszą być stałe i przewidywalne. Inwestycje w infrastrukturę energetyczną często mają długi okres zwrotu, więc wskazane byłoby jakieś porozumienia długoterminowe.

⁽³⁾ Dz.U. C 241 z 7.10.2002, s. 13.

3.12.2 Aby przedsiębiorstwo mogło inwestować w nowe technologie, musi być w stanie czerpać zyski z inwestycji z wystarczająco dużych rynków. W większości wypadków rynki krajowe nie są wystarczające i w coraz większym stopniu warunkiem koniecznym inwestycji jest dostęp do rynków światowych. Równie istotny jest popyt światowy i warunki uczciwej konkurencji. Jednostronne rozwiązania Unii Europejskiej nie stworzą popytu w innych miejscach, chociaż z czasem może się on pojawić. Na przykład cena emisji dwutlenku węgla może być istotnym bodźcem, lecz musiałby on występować na całym świecie.

3.12.3 Należy rozwijać i umacniać silną pozycję UE na rynkach światowych w dziedzinie technologii energooszczędnych i energii odnawialnych. Ambitne cele stawiane sobie przez UE w dziedzinie walki ze zmianami klimatu i energooszczędności oraz odnawialnych źródeł energii mogą przyczynić się do realizacji tego zamierzenia. Nie działa to jednak automatycznie. Należy ostrożnie ustalać cele i terminy ich realizacji, tak aby było to realnie możliwe, w przeciwnym wypadku poniesione zostaną jedynie dodatkowe koszty, a być może znikną miejsca pracy. Na przykład, żeby wywiązać się z zakładanego terminu działań, odpowiednie technologie muszą być na końcowym etapie opracowywania. Należy również uwzględnić cykle inwestycyjne w różnych sektorach.

3.12.4 Wydaje się, że UE kładzie nacisk na ingerencje na rynku w celu zwiększenia innowacyjności, lecz ta strategia może okazać się niedostateczna. Stany Zjednoczone i niektóre inne kraje polegają raczej na publicznym finansowaniu badań i rozwoju. Europa musi zwiększyć zarówno publiczne, jak i prywatne finansowanie działań w dziedzinie B i R związanych z energetyką. Należy rozwijać współpracę technologiczną z innymi dużymi podmiotami i monitorować systematycznie stosowane przez nich strategie i środki. Potrzebna jest również zwiększona współpraca między państwami członkowskimi, a wysiłki na szczeblach krajowym i unijnym muszą być lepiej koordynowane, bez eliminowania konkurencji. Należy wspierać ściślejszą współpracę między badaniami publicznymi a przedsiębiorstwami, zarówno na etapie planowania, jak i realizacji, tak aby wysiłki w dziedzinie badań prowadziły do innowacji. Istotną rolę do odegrania mogłby tu mieć proponowany Europejski Instytut Technologii.

3.13 W celu aktywnego wspierania innowacji konieczna jest zazwyczaj kombinacja instrumentów. Aby różne etapy rozwoju i różne sytuacje rynkowe okazały się skuteczne, niezbędne jest przedsięwzięcie rozmaitych środków. Jeśli chodzi o środki konieczne do przekształcenia innowacji w produkty odnoszące sukces na rynku, technologie można podzielić na przykład na trzy kategorie:

- 1) Odległe od rynku, w fazie B+R. W takich wypadkach konieczne jest wsparcie dla badań i rozwoju oraz dla etapu demonstracji. Sygnały cenowe, jak np. ustalenie ceny na emisje dwutlenku węgla, nie są wystarczające.
- 2) Bliskie rynku — działająca technologia, która jest w dalszym ciągu zbyt droga dla rynku. Cena dla dwutlenku węgla może

być właściwym bodźcem, jak również specjalne wsparcie zapewniające szybki wzrost popytu, a za tym idzie większy rozmiar produkcji.

- 3) Dobry produkt na rynku, ale niski popyt (przykłady można znaleźć wśród technologii energooszczędnych). Podstawową sprawą jest zwiększenie świadomości, czemu mogą służyć „audyty energetyczne” i podobne działania.

3.14 Na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym dostępny jest szeroki wybór środków oraz instrumentów. Należy z dużą starannością wybrać środki dla danego celu, by rezultaty okazały się opłacalne. Konieczne jest poddanie krytycznej ocenie tempa działań, aby uniknąć marnowania zasobów i niepożądanych skutków. Jak najszybciej powinny być wdrażane środki służące w jednoznaczny sposób celom pośrednim i bezpośrednim — środki, co do których nie ma żadnych wątpliwości. Z kolei należy najpierw uważnie zbadać środki bardziej skomplikowane, często nowe, takie jak sposób określenia ceny rynkowej na CO₂. Dla uniknięcia komplikacji, niespodziewanych skutków ubocznych oraz niedostatecznych rozwiązań nie należy wybierać dla jednego celu wielu środków. Przy wyborze strategii ważne jest również uwzględnienie wydajnego funkcjonowania rynku wewnętrznego, co dotychczas nie zawsze miało miejsca.

3.14.1 Finansowanie B+R: Komitet pragnie tu nawiązać przede wszystkim do swojej opinii w sprawie: „Inwestycje w wiedzę i innowacje (strategia lizbońska)”, INT/325. Unia Europejska jako całość wyraźnie pozostaje w tyle za Stanami Zjednoczonymi i niektórymi innymi poważnymi konkurentami. W siódmym programie ramowym badań i rozwoju na energię przyznaje się ogółem około 4 miliardów euro w ciągu siedmiu lat (oprócz budowy ITER — międzynarodowego eksperymentalnego reaktora termojądrowego), podczas gdy ustawa energetyczna w USA na tę dziedzinę przeznaczają 4,4 miliarda dolarów z budżetu federalnego tylko w roku 2007, a w latach późniejszych jeszcze większe kwoty. Oprócz zwiększania wydatków publicznych na B i R w dziedzinie energetyki, należy również wspierać finansowanie badań i rozwoju w dziedzinie energetyki ze środków prywatnych, sprzyjając zarazem współpracy między krajami UE.

3.14.2 Kształcenie i szkolenia: Oprócz podnoszenia jakości kształcenia i szkoleń w Europie należy sprawić, aby energetyka stała się atrakcyjną dziedziną pracy, która oferowałaby pozytywne perspektywy młodym ludziom. Ponieważ technologie zmieniają się coraz szybciej, konieczne jest uczenie się przez całe życie.

3.14.3 Świadomość społeczna: Zmiana zachowania każdego z nas w kierunku rozsądniejszego korzystania z energii jest zadaniem bardzo trudnym. Istotną rolę mają tutaj do odegrania szkoły i kampanie. Kształcenie przyszłych obywateli w tej dziedzinie mogłoby zacząć się od szkoły podstawowej, gdyż dzieci w tym wieku są bardzo wyczułone na przyszłość planety i chętne do działania. W warunkach biznesowych sprawdził się „audyt energetyczny”, oparty na dobrowolnych porozumieniach.

3.14.4 Mechanizmy cenowe, podatki: Odpowiednio pomyślane sygnały cenowe mogą również działać na korzyść innowacji, gdyż wpływają na decyzje konsumentów. Jako instrument ogólnego obniżania zużycia energii wyższe ceny nie są zbyt skuteczne — wiadomo powszechnie, że elastyczność cenowa energii jest niska.

3.14.5 Dotacje: Odpowiednio skonstruowane dotacje mogą skutecznie wpływać na podejmowane decyzje. W pierwszej części krzywej uczenia często potrzebne są subsydia pomagające zneutralizować ryzyko, które w przeciwnym wypadku byłoby zbyt wysokie. Aby uniknąć zniekształcania konkurencji, w ramach istniejących przepisów UE dotacje można stosować jedynie w celu zaradzenia niedoskonałościom rynku. Muszą być one ograniczone w czasie oraz stopniowo zmniejszane. Aby zwiększyć wydajność energetyczną, konieczne są odpowiednie bodźce pomagające przełamać barierę początkowego dodatkowego kosztu urządzeń energooszczędnych, które często cechują się krótkim okresem amortyzacji.

3.14.6 Cele i zobowiązania polityczne: Dają one sygnał o pożądanym kierunku zmian. Równie ważne dla decyzji inwestycyjnych są instrumenty polityczne stosowane z myślą o osiągnięciu celu. Przy ustalaniu celów należy pamiętać, że zwykle zyskom w jednej gałęzi gospodarki towarzyszą straty w innej, a nadmiernie ambitne założenia mogą przynieść więcej szkody niż pożytku. Obecnie obserwujemy tendencję do ustalania celów ogólnych i szczegółowych w tej samej dziedzinie, na przykład zmniejszenie emisji dwutlenku węgla i, służące realizacji tego zamierzenia, zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Może to doprowadzić do osiągnięcia gorszych wyników przy realizacji głównego założenia. Zarówno cele, jak i specjalnie dobrane instrumenty wymagają starannej analizy oddziaływania, tak jak w wypadku porozumień zawartych z przemysłem w Niemczech i Finlandii.

3.14.7 Handel prawami do emisji, zielone i białe certyfikaty: Są to skuteczne instrumenty, które, jeśli są opracowane prawidłowo, prowadzą do realizacji założonych celów. Trudno jednak z góry ocenić ich koszty, które mogą się bardzo różnić między sobą. Im większy rynek i im większa liczba podmiotów handlujących prawami do emisji lub certyfikatami, tym lepiej. Gdyby środki te miały mieć zastosowanie do przedsiębiorstw konkurujących ze sobą na rynku światowym, system sam musiałby być globalny, aby uniknąć zniekształcania konkurencji.

3.14.8 Uregulowania i wiążące normy: Rozsądnie zaprojektowane przepisy mogą stymulować innowacje. W szczególności regulacje mogą skutecznie dopomóc w pozbyciu się przestarzałych technologii. Mogą one także — poprzez wytyczenie ambitnych celów średnioterminowych w zakresie podnoszenia standardów wydajności — stymulować innowacje polegające na wprowadzeniu energooszczędności w produktach. Jednak zawsze należy liczyć się z ryzykiem zdławienia innowacji. W każdym razie należy upewnić się, że przepisy nie stworzą barier rynkowych.

3.14.9 Dobrowolne standardy, dobrowolne porozumienia, certyfikacja: Są to instrumenty polityki sprzyjające innowacjom. Może nie zawsze doprowadzą one do realizacji dokładnych celów, lecz zachęcają do odważnych kroków naprzód w innowacjach i praktycznie nie są obciążone żadnymi negatywnymi skutkami ubocznymi.

3.14.10 Zamówienia publiczne: Zamówienia publiczne mogą odgrywać istotną rolę w zwiększaniu innowacyjności w sektorze energetycznym. Należy rozwijać i rozpowszechniać odpowiednie metody. Zwykle zamówienia bardziej przyjazne dla środowiska wymagają analizy cyklu życia, a w tej dziedzinie i w wypadku innych nowych metod władze często potrzebują dalszego szkolenia. Przepisy UE w zakresie zamówień publicznych, zgodnie z którymi należy postępować, pozwalają na zmiany w kierunku większej przyjazności dla środowiska, wprowadzając bowiem wymóg stosowania najnowszych rozwiązań.

3.14.11 W celu osiągnięcia pilnie potrzebnej transformacji sektora energii konieczne jest przyspieszenie tempa innowacji. Komitet wzywa do zwrócenia szczególnej uwagi na następujące zagadnienia:

- środki służące ustanowieniu uzasadnionej ekonomicznie ceny emisji²;
- zwiększenie publicznych i prywatnych działań badawczo-rozwojowych w celu wspierania nowych form energii i efektywności energetycznej;
- wykorzystanie uregulowań prawnych (lub innych środków, jeśli będą one bardziej opłacalne) w celu przyspieszenia postępów w poprawie efektywności energetycznej wszystkich rodzajów produktów;
- bardziej aktywne wykorzystywanie zamówień publicznych w celu podniesienia norm efektywności energetycznej, zwłaszcza w budownictwie.

Bruksela, 12 lipca 2007 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS